ئێشی بەرداشی شیعەو داعش.
جەمال ئەحمەد ئیسماعیل

هەردوک هێزی توندئاژۆو خاوەن هەزاران تاوانی جەنگ، حەشدی شەعبی شیعیی و داعشی دوو هێزی زەبەلاحی تیرۆریستی عەڕەبین. کە ئەوان چەندە دژی یەکترن ئاوهاش بەخوێنی سەری کورد تینون. ئەوان دوو بەرداشن بۆهاڕینی ئێسقانی کورد. ”بەرداش” کەرەستەیەکە کە بریتییە لەدوو تاشە بەردی قورس، کە لەسەر یەک داندراون. کە لەکۆندا دانەوێڵەیان ت□ک□ردووەو بەردەکان ئەم دانەوێڵانەیان هاڕیوە. شوبهاندنی حەشدو داعش بەم دوو تاشەبەردانەو کوردیش بەدانەوێڵە لێکچواندنێکی حەقیقی و مەنتیقییە. بەتایبەتی ئەم بارودۆخەی لەئێستایا دەگوزەرێت کەماوەی شەش ساڵە بەردەوام بەرداشی حەشدو داعش کورد دەهاڕن.

من موبالەغە ناکەم لەپێناسەکردنی حەشدی شەعبی، نەخەڵکیش بێئومێد دەکەم، ب□□□ام هەرگەنجێکی کورد لەکەرکوکو دوزخورماتو، کە بەمەیدانی و کرداری لەژێر دەسەڵاتی حەشدی شەعبیدا ژیاوە، ئەوان باشتر گەواهی ئەوە بۆ قسەکانی من دەدەن کە حوکمی حەشدی شەعبی زۆر ترسناکترە تەنانەت لە حوکمی داعشیش. گرنگ نییە تۆ چیت و کێیت؟ ئایا سیاسی یان مەدەنی؟ ئایا چەکداری کوردی یان کاسب؟ بەبێ ئەوەی هیچ چالاکییەکی سیاسیی و مەدەنیت کردبێت، چەکدارە تیرۆریستیەکانی سەر بە مەزهەبی شیعە ئەتچەوسێننەوە، سوکایەتیت پێدەکەن و لەهەر چرکەیەکدا معەڕەزی بۆ مردنێکی تراژیدیا.

ئێمە حوکمی قەڕەقوشییانەی هەردوک بنەماڵەی بارزانی و تاڵەبانیمان بینی، کە هەموو کردەوەیەکی قێزەونیان کرد لەپێناو مانەوەیان لەدەسەڵاتدا. دەیان ڕۆژنامەنوسیان تیرۆرکرد، لەشەڕی ناوخۆدا هەزاران گەنجی کوردی بێتاوانیان بەناهەق کوشت. ٣١ ساڵە سەدان ملیارد دۆلاریان لەسامانی گشتی دزی. دەیانجار خیانەتی نیشتیمانیان کردو و□لاتانی دوژمنیان هێنایە سەر خاکی کوردستان. هەروەها حوکمی داعشمان بینی، کە بەپاساوی غەنیمەو چەند گێڕانەوەیەکی ناڕون و ناسەحیح هەزاران ژنی ئێزیدییەکانیان کرد بە کۆیلەو بەزۆر کران بەژنی جەنگاوەرە تیرۆریستەکان و هەتککران. نەک هەر ئێمە، دونیا بینی کە هەزاران پیاوی ئێزیدیەکانیان زیندە بەچاڵ کرد، هەزاران تاوانی جەنگیان ئەنجامدا، بەشێکی و□□اتیان وێرانکرد. ژیانیان گێڕایەوە بۆ دوو سەدە لەمەوبەر. بەپاساوی پارێزگاری کردن لە

ناوچە سوننییەکان، شەڕێکی مەترسیداریان هێنایە پێش ماڵی سوننەو گەورەترین باجیش سوننەکان دایان. سەدان هەزار مناڵیان بێباوک کرد. داعش تەنانەت گەورەترین زەڕبەی لەخودی ئیسلامیشدا، بەوەی بەدونیای وت ئیسلامی ڕاستەقینە ئەوەیە من دەیکەم، بەڵام لەڕاستیدا وانیە، بەڵکو ئیسلامی ڕاستەقینە ئەوەیە دایکو باوکانی ئێمە بەئاشتی و بەیەکەوە ژیان دەیکەن. داعش زیانی سەدان ملیارد دۆلاری لەعێراقداو بوو بەهۆی کوشتنی سەدان هەزار کەس. وە بووە هۆی دروستبوونی هێزە میلیشیاکانی شیعیی. داعش بوو بەسەبەبی شەڕێکی ماڵوێرانکەری تائیفی و لەناو بەرگی شەڕی تیرۆردا شەڕێکی مەزهەبیی شیعەو سوننە دەگوزەراو شەڕەکەش لەناو ماڵی سوننەکان بوو. لەکۆتاییشدا داعش زەرەدی کردو سوننەشی زەعیف کردو شیعەی بەهێزکرد. بەڵێ ئا ئەمەبوو حوکمی داعشیش.

هەروەها حوکمی سەددام حوسێنمان بینی کە چەند دیکتاتۆرێکی جوان بوو..! سەددام چەند قائیدێکی بەهەیبەت و لەوەشاوەو خاوەن عززەت بوو. تۆ جارێ وازلەوە بێنە لەگەڵ کورد خراپبوو، بەڵێ بۆ کورد خراپ بوو، بەڵام ئەوەی خەراپە مەرج نییە بەهەموو کەس خەراپ بێت. دواتر بیرتان نەچێت بەهەموو خەراپیەکانیشیەوە سەد جار باشتربوو لە یەکێتی و پارتی و هەموو هێزە شیعیەکانی ئێستا کە لەعێراق دەسەڵاتدارن. لەسەردەمی سەددامدا هەموو شتێک بەردەستبوو، هەموو جۆرە خەدەماتێک هەبوو، هەموو جۆرە خۆراکێک و پێداویستییەکانی ژیان مانگانە دابەش دەکرا بەسەر هەموو ماڵێکی عێراقدا، تەنانەت موسی ڕیش تاشینی باوکیشمان بەخۆڕایی دەهاتە ماڵەوەمان. کارەبا بەردەوام هەبوو، ئاوی پاک هەبوو، جادەو ڕێگەوبانەکان زۆر لەئێستا باشتربون، ئابوری عێراق هێندە بەرزو باش بوو، تەنانەت هاوڵاتیانی عێراق دەیانتوانی بەپاسپۆڕتی عێراقی بەبێ فیزا گەشتی سەدان وڵاتی دونیاو ئەوروپاش بکەن. چونکە ئابوری بەهێزبوو، پاسپۆڕت و پارەی عێراقیش بەهێزبوو. وە دیناری عێراقی زۆر لەدۆلاری ئەمریکی بەهێزتربوو. تاکی عێراقی ئەوکات کەڕامەتی پارێزراوبوو وە بەهای مرۆڤ بوونی هەبوو، بەڵام ئێستا ڕیسواین. ماوەی هەشت ساڵ قورسترین شەڕەی سەدە ڕویدا لەنێوان عێراق و ئێران، بەڵام سەددام حوسێن ڕێگەی نەدا نە هاوڵاتیەک برسیبێ نە هیچ قەیرانێک لەوڵات دروستبێ، کەچی ئێستا بازرگانانی سیاسیی چوار فیشەک بەدوو سەرخۆشی داعشەوە دەنێن و ناوی دەنێن شەڕێکی قورسی مەترسیدار بۆ تەواوی عێراق، بەئەوەی بەوهۆیەوە دەیان قەیران دروست بکەن و نرخی بەنزین، غاز، داودەرمان، خۆراک و تەنانەت هەلکێش گران دەکەن. چونکە هەر خۆیان بزنز بەم کاڵایانەوە دەکەن. بۆیە بەیەقینەوە دەڵێم تەواوی ئەم

سەرکردە سیاسیانەی کوردو سوننەو شیعە لەکوردستان و عێڕاق هەندەی پیاوەکانی سەددام بەهایان نییەو هەندەی ئەو دەسەز نین. مەسعود بارزانی و کوڕو برازاکانی. بافڵ تاڵەبان و سەرانی خیانەتی ١٦ی ئۆکتۆبەر هەموو ئەوانە بازرگانی سیاسیین، چەتەی نەوت دزن، مافیای مەچەک سورن بەخوێنی ڕۆژنامەنوسان و خۆپیشاندەران.

هەروەها لەناو شیعەکانیش هادی عامڕی، نوری مالیکی، عەبادی و موقتەدا سەدر هەموو ئەوانە دیسانەوە ئەو ڕێبەتەن کە لەلایەن ئێرانەوە قوەمیش دەکرێن و هیچ یەکێک لەمانەو ئەمسالەکانیتریان هەندەی پێنجەیەکی سەددامیان پێنەکراوە. چونکە ئەوانیش لەژێرەوە وڵاتیان فرۆشتووە بەئێران و هەرچی سیادەو سەروەری وڵاتە ڕادەستی ئێرانیان کردووە، چونکە هەموویان سەرقاڵی ئەوەن منافەسەی یەکتر بکەن لەوەی کامیان زۆرترین پارەو سامانی گشتی بدزێ.
ئێستا سوننەکان نە لەڕووی بڕیاری سیاسی نە لەڕووی سەربازییەوە دەسەڵاتیان نییە، بەشی هەرە زۆری عێڕاق میلیشیا توندئاژۆکانی شیعە حوکمی دەکەن، وە لەکوردستانیش دوو بنەماڵەی خێڵەکی و نادیموکڕاتی و نادەستوری حوکمی دەکەن. لەدوای ٢٠١٤و هاتنی داعش شیعەکان هەیبەتی سوپای عێڕاقیان شکاندو بەترسنۆک و هەڵهاتووی جەنگ وەسفیان کرد. ئەو باوەڕەشیان لای خەڵکی دروستکرد، کە سوپا بێئیرادەو دیسپلین و بێ مەبدەئە، بۆیە بۆشایەکی گەورەی ئەمنی هەیەو دەبێت بەدیل بۆ سوپا هەبێت، بۆیە حەشدی شەعبییان دروست کرد، چونکە سوپا پێکهاتبوو لەکوردو سوننەو شیعە. وە پارێزگاری لەهەموو عێڕاق دەکرد بەبێ ڕەچاوکردنی مەزهەب و ئیتنیک. بەڵام حەشدی شەعبی تەنها پارێزەری شیعەکانەو گیانبازی بۆ مەزهەبەکەی دەکات، نەک بۆ تەواوی عێڕاقیەکان. بۆیە بەفتوایەکی مەرجەعی باڵای شیعەکان علی سیستانی هێزی تیرۆریستی حەشدی شەعبی دامەزراو، لەوکاتەشەوە ئاشوب و تارمایی ئەو هێزە میلیشیاییە باڵی بەسەر عێڕاقدا کێشاوەو ماڵوێرانی زۆری بە کوردو سوننە هێناوە.

حەشدی شەعبی چونکە هێزێکە لەدەرەوەی دەستورو نیزام دروستکراوەو لەژێر کۆنتڕۆڵی حکومەتی عێڕاق نییە، وە لەناوخۆیشیدا دەیان هێزی جیاوازو فرە خاوەنەو فەرمان لەحکومەت وەرناگرێت، بۆیە نە لەچاودێریکردن سە ئەکاتەوە، نە لەلێپێچینەوە. تەنانەت زۆر جار بووە بە مەترسی جددی بۆ سەر خودی حکومەتی عێڕاق و سەرۆکوەزیرانی. بەهەمان شێوە بۆ کوردستانیش بووە بەمەترسی. تاکو ئێستا دەیان جار بە درۆنی بێ فڕۆکەوانی بەمب ڕێژکراو هێرشیان کردۆتە سەر کوردستان و ماڵی سەرۆکوەزیرانی عێڕاق و مەتاڕی هەولێرو بنکەکانی

ئەمریکییەکان. ئەمانەش بەهەرحاڵ گریمان وایدانێ سێ پێکهاتەی دژبەیەکی عێڕاقن و بەردەوام لەناکۆکی سیاسیدان، بەڵام مەترسیی گەورەکەی حەشدی شەعبی ئەوەیە سێ ناکاتەوە لە کوشتنی ژن و مناڵ و خەڵکی سڤیل. لەهەموشی ئابڕوبەرانەتر ئەوەیە کە تەنانەت دەستدرێژی سێکسی دەکەنە سەر ژنانی کورد. بەتایبەت لەکەرکوکو دوزخورماتوو دەوروبەری خەریکە دیموگرافیای ناوچەکە بەتەواوی دەگۆڕێن. لە ٢٠١٦وە شیعەکان پرۆسەی بە شیعەکردنی ناوچەکەیان دەستپێکردووە. سەرەڕای ئەوەی سوننەکان و کوردەکان لەو ناوچانە هیچ دەسەڵاتێکی سەربازیی و سیاسییان نییەو کەچی میلیشیا شیعییەکان بەوەشەوە نەوەستاون و بەردەوامن لە گرتن و ئەشکەنجەدان و هەتککردن و دەربەدەر کردنی کورد بەئەوەی ڕێژەی کورد لەوناوچانەدا زۆر کەمبێتەوەو ببێت بە کەمینەیەکی بێئیرادەو بێهەیبەت. دیارە پارتی و یەکێتی کە دوو حیزبی حوکمڕانی کوردین، زۆر ترسنۆک و بێ هەڵوێست و لاوازن لەئاستی تاوانەکانی حەشدی شەعبی و هەتا ئێستا نەیانتوانیوە ببن بە کۆسپێک لەبەردەم پرۆسەی دەربەدەرکردنی هاوڵاتیە کوردەکان، بەڵام هەرزوو کاتێک هێزە میلیشیاکانی شیعیی چەندین تاوانی جەنگیان ئەنجامدا، چەندین ڕێکخراوی مافی مرۆڤی ناوخۆیی و نێودەوڵەتی دەنگی ناڕەزاییان بەرزکردەوە لەدژی ئەم پێشێلکاریانەی کە چەکدارە شیعییەکان لەدژی هاوڵاتیانی سڤیلی کوردی ئەنجامی دەدەن. بۆنمونە تەنانەت ڕێکخراوە کاریگەرەکانی وەك ”هیومەن ڕایتس وۆچ” و کۆمیسیۆنی مافی مرۆڤی سەر بە نەتەوەیەکگرتووەکان، ڕاپۆرتیان بەرزکردەوە لەدژی چەندین تاوانی جەنگو هەتککردنی ژنانی کورد.

هاتنە دەنگی ئەم ڕێکخراوانەی مافی مرۆڤ ناوبانگی هێزە داگیرکەرەکانی شیعەییان زۆر ناشیرینکردو ئیتر دونیا تێگەیشت لەوەی هێزە شیعییەکان تەنانەت لەداعشیش توندئاژۆترن. ئەمەش گورزێکی کەمەرشکێن بوو لەو هێزانەو لەسەر ئاستی نێودەوڵەتی نەك دانیان پێدانەنرا، بەڵکو بوون و مانەوەیان وەکو هێزێکی فەرمی ڕەتکرایەوەو بەمیلیشیاو توندئاژۆ لەقەڵەمدران. تەنانەت هێشتا ئەمریکاو وڵاتانی ڕۆژئاوا ئەو هێزانە وەکو کوڕی شەرعی ئێران و هاوشێوەی گروپی تیرۆریستی داعش دەبینن..

جەمال ئەحمەد ئیسماعیل